

DARSLARDA NOAN'ANAVIY METODLARNING SAMARADORLIGI»

Bekniyazova Nursulu¹

Jangabaeva Venera²

Mirzabayeva Malika³

¹Qaraqalpaqstan respublikasi Kegeyli tumani Xalq ta'limi bo'limiga qarashli 1 sonli maktab matematika fani o'qituvchisi

²Qaraqalpaqstan respublikasi Kegeyli tumani Xalq ta'limi bo'limiga qarashli 1 sonli maktab matematika fani o'qituvchisi

³Qaraqalpaqstan respublikasi Kegeyli tumani Xalq ta'limi bo'limiga qarashli 1 sonli maktab matematika fani o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6965705>

Annotatsiya: Ta'lim jarayonida nisbatan yangi yo'nalish — interfaol ta'lim, darslarda noan'anaviy metodlar, uning umumiy xususiyatlari va didaktik imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. O'quv muloqoti axborot-kompyuter texnologiyalaridan foydalangan holda darslarda muloqotni amalga oshirishning interfaolligini va uslubiy jihatlarini ta'minlashning asosi sifatida o'rganiladi. Boshlang'ich ta'lim jarayonida noan'anaviy metodlardan foydalanish, ularning maqsad va vazifalari, o'qitishning interfaol metodlari, turli fanlar bilan bog'liqligi, ta'lim texnologiyasining nazariy va amaliy asoslarini yoritish, boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning intellektual salohiyatini rivojlantirish, barkamol shaxsni tarbiyalashda o'sib kelayotgan yosh avlodni ijodiy qobiliyatini aniqlash, noan'anaviy metodlar orqali mustaqil fikrlash madaniyatini shakllantirish haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Noan'anaviy metodlar, AKT, texnik vositalar, umumiy ta'lim, test.

Prezident Shavkat Mirziyoevning 29-apreldagi farmoni bilan Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi va uni joriy yilda amalga oshirish uchun yo'l xaritasi tasdiqlandi. Yo'l xaritalari har yil uchun alohida qabul qilinadi. O'zbekistonning 2030 yilga kelib PISA (The Programme for International Student Assessment) Xalqaro miqyosda o'quvchilarni baholash dasturi reytingi bo'yicha jahonning birinchi 30 ta ilg'or mamlakati qatoriga kirishiga erishish ko'zda tutilgan. Mamlakatning ertangi kuni esa, dunyoqarashi keng maktab bolalari va zamonaviy, salohiyatli o'qituvchi-murabbiylarga ko'p jihatdan bog'liqdir. O'quv-tarbiya ishlari jarayonida o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, o'zgaruvchan vaziyatlarga o'rgatish, erkin raqobat asosida faoliyatni tashkil etish hamda ularning amaliy mashg'ulotlarda pedagogik texnologiyalar, axborot texnologiyalari ta'lim-tarbiya islohati, yuqori malakali kadrlar tayyorlashga erishish mamlakatimiz taraqqiyotini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Bugungi kunda zamonaviy dars samarali bo'lishi kerak unda:

O'qituvchi bugun o'z oldiga qo'ygan maqsadlarni amalga oshira oladigan. O'qituvchi halollik va fidoiylik fazilatlarini o'zida mujassam etishi o'qituvchi o'quvchi ko'z o'ngida chinakam sobiq hayot ta'limini beruvchi ustoz sifatida namoyon bo'lishi zarur. Noan'anaviy ta'lim metodlari dars jarayonining unumdorligini oshiradi, o'quvchilarning mustaqil fikrlash jarayonini shakllantiradi, o'quvchilarda bilimga ishtiyoq va qiziqishni oshiradi, bilimlarni mustahkam o'zlashtirish, ulardan amaliyotda erkin foydalanish ko'nikma va malakalarini shakllantiradi. Bunday metodlarga asoslangan ta'lim jarayonida o'qituvchi faoliyati va o'quvchi faoliyati doirasi aniq belgilanadi, ta'limni tashkil etishning aniq texnologiyasi ko'rsatiladi. Bolaning ongi va tafakkuri endi shakllanib kelayotgan boshlang'ich sinflarda o'qituvchining mahorati, uni pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga mohirona tadbiiq eta olishi, ta'limning yangi-yangi yo'l va usullarini izlashi, pedagogik tajribalardan ijodiy foydalana olishi juda muhimdir. Noan'anaviy metodlardan foydalanishni ta'lim jarayonida tadbiiq qilish hozirgi davr talablaridan biri hisoblanadi. Noan'anaviy metod texnologiyasi-muayyan muddatga mo'ljallangan ta'lim jarayon markazida o'quvchi shaxsi bo'lib, o'qitishning zamonaviy shakli, faol o'qitish metodlari va zamonaviy didaktik vositalarning majmuini ta'lim-tarbiya ishidan ko'zlangan maqsad va kafolatlangan natijaga erishishga yo'naltirishdir. Noan'anaviy metodlardan "Aqliy hujum", "Kichik guruhlarda ishlash", "Davra suhbat", "Rolli o'yinlar", "Zig-zag", "Charxpalak", "Muammoli vaziyat", "Bahsmunozara", "Pinbord", "3x4", "Konvert", "FSMU", "Assesment", "Sinkveyn", "Diqqat", "Venn diagrammasi", "Baliq ovi", "Raketa", "To'g'ri-noto'g'ri", "Mo'jizalar maydoni", "So'zdan so'z yasash", "Ustunchalar", "Kim g'olib", "Muhokama", "Suhbat", "Amaliy mashg'ulot", "T-chizmasi", "BBS", "Rasmi damino", "Nima o'zgardi". "Aksincha" va hokazo.

Keling noan'anaviy metodlarning samaradorligini ko'rib chiqaylik:

1. O'quvchilarning mashg'ulotlardagi faollashuvi va bundan kelib chiqib bilim olish samarasining oshishi;
2. O'quvchilar o'qituvchi bilan bevosita muloqotga kirishi, hamkorlik yuzaga kelishi;
3. O'qituvchining nazorati barcha o'quvchilar uchun motivatsiya - ishtiyuqni vujudga keltiradi.
4. O'qituvchi va o'quvchi vaqtdan to'g'ri va unumli foydalanishi;
5. Yangi mavuzning keng hajmda o'rganilishi va o'zlashtirilish samaradorligi oshishi;
6. O'quvchilarning bilim darajalarini har tomonlama va majmual tekshirib ko'rishi imkon mavjudligi;

7.O'quvchilarning faolligi oshib,ilmga bo'lgan e'tibori va qiziqishi kuchayadi.

8.Topshir iqlarni amaliy tekshirib ko'rish va vazifani bajarishga ijodiy yondashishi;

9.O'quvchining o'zini qiziqtirgan savollarga javob topishga harakat qilishi va ijodiy izlanishi;

10.Guruhlarda jamoa bo'lib ishlash ko'nikmasini shakllanishi;

11.Bilimi past o'quvchilarning bilimdan o'quvchilarga ergashib, aralashib ketishi;

12.O'quvchilar vaziyatni tezda baholay olish va hozirjavob bo'lish ko'nikmalariga ega bo'lib borishi;

13.Mustaqil fikrlay oladigan o'quvchilarning ko'payib boprishi;

14.O'quvchida o'zgaralar fikrini tinglay olish ko'nikmasini hosil bo'lishi;

15.O'quvchi o'z fikrini himoya qilishi;

16.Bildirilgan fikrlarni umumlashtirish ko'nikmasi paydao bo'lishi; Bundan tashqari quyida bir nechta harakatli mashqlarni misol qilib keltirishimiz mumkinki,natijada darslar ancha qiziqarli va noan'anaviy bo'ladi. Pedagogik faoliyatda o'qituvchining mahorati uning samarali natijalarga erishishi, pedagogik faoliyatining yuqori darajasi sifatida tushuniladi. O'qituvchining pedagogik mahorati - bu ta'lim-tarbiya san'atining yuqori va doimiy ravishda rivojlanib, takomillashib boradigan san'atidir. Mahorat turli xil pedagogik masalalarni samarali echishda, shuningdek, o'quv-tarbiyaviy ishlarni talab darajasida tashkil etish jarayonida namoyon buladi. Lekin bu mahoratning mazmuni ushbu faoliyatlarni vujudga keltiradigan o'qituvchining shaxsiy sifatlari bilan boglik. Demak, pedagogik mahoratning mazmunini chuqur anglash uchun dastavval pedagogik faoliyat nima ekanligini tushunib olmog'imiz lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.Boshlang'ich ta'limni o'qitishda zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar moduli bo'yicha o'quv-uslubiy qo'llanma.Toshkent-2018.

2.М.Э.Жумаев, М.Ю.Юлдашева, Б.У.Мингбаева, Г.А.Маматова “Бошланғич таълимни ўқитишда замонавий ёндашувлар ва инновациялар” методик услубий қўлланма – Т.: 2017 й.

3.Ganiyeva, M. (2021). Effective Methods of TRIZ.

4.Ганиева, М. А., & Жумаева, Ш. Х. (2018). Формирование методов групповой работы с учащимися общеобразовательных школ. Вопросы науки и образования, (10 (22)), 149-151.

5. Maftuna, G. (2021). Effective ways to Use Triz (The Theory of Inventive Problem Solving) in Elementary School. Pindus Journal of Culture, Literature, and ELT, 9, 85-88.

6. Ганиева, М. (2021). ВАЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ “ТРИЗ” ДЛЯ РАЗВИТИЯ УЧЕНИКИ НАЧАЛЬНОГО КЛАССА. Academic research in educational sciences, 2(5), 129-133.

7. G'aniyeva, M. (2021). BOSHLANG'ICH SINFLARIDA TRIZ (IXTIROCHI MASALALARINI HAL QILISH NAZARIYASI) DASTURINI QO'LLASHNING SAMARALI USULLARI. Scientific progress, 2(5), 108-112.

8. Ганиева, М. А., Муродинова, Н. Р., & Жумаева, Ш. Х. (2018). Трудности при изучении многозначных глаголов русского языка учащимися-узбеками средних общеобразовательных школ. Проблемы педагогики, (3 (35)), 108-109.

9. Kizi, G. M. A., & Kizi, B. L. A. (2018). The diversities in terminology of relationship. Достижения науки и образования, (9 (31)), 22-23.

10. Murodinova, N., & Ganiyeva, M. The role of family to develop for perfect person.